

неповнолітніх правопорушників, що має стати основоположною у вирішенні проблем ресоціалізації неповнолітніх засуджених на сучасному етапі розвитку та реформування пенітенціарної системи в нашій державі. З урахуванням цього перспективні напрями подальшої роботи вбачаються в пошуку, розробці та впровадженні в Україні щодо неповнолітніх правопорушників альтернатив тюремному покаранню.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рубинштейн В.И. Понятие и виды детской беспризорности (продолжение) // Право и жизнь. – 1925. – № 6. – С. 71-80.
2. Стручков Н.А. и др. Обсуждение пенитенциарных проблем на международном уровне: Учебн. пособие. – Рязань, 1977. – 64 с.
3. Беляева Л.И. Становление, и развитие исправительных заведений для несовершеннолетних правонарушителей в России (сер. XIX. в. – нач. XX в.). – М., 1995. – 100с.
4. Тальберг Д.Г. Исправительные приюты и колонии в России. – СПб, 1882. – 63с.
5. Устав Киевского Общества земледельческих колоний и ремесленных приютов. – К., 1874. – 25 с.
6. Сабинин Л.Х. Преступные дети и исправительные заведения. – Ровно, 1898. – 43 с.
7. Миклашевский А.Н. Об исправительных приютах для малолетних преступников. – Чернигов, 1889. – 25 с.
8. Ряппо Я.П. Народна освіта на Україні за десять років революції. – Харків: Державне вид-во України, 1927. – 70 с.

Турчанова Т.М.

ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В ПЕНИТЕНЦИАРНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ ДЛЯ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ В УКРАИНЕ В НАЧАЛЕ XX СТОЛЕТИЯ

Статья раскрывает специфику учебно-воспитательного процесса в деятельности новых специальных исправительных учреждений для несовершеннолетних правонарушителей в Украине в начале XX столетия.

Ключевые слова: несовершеннолетние преступники, пенитенциарное учреждение, несовершеннолетние осужденные.

Turchanova T.M.

ORGANIZATION OF EDUCATIONAL PROCESS IN PRISON FOR JUVENILES IN THE UKRAINE IN THE EARLY TWENTIETH CENTURY

The article reveals the specifics of the educational process in the operation of new special prisons for juvenile offenders in Ukraine in the early twentieth century.

Key words: a juvenile delinquency, penal settlement, convicted juvenile.

УДК 37.011.3(73) – 051

Шандрук С.І.

ПОРІВНЯЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У США

У статті проводиться порівняльно-педагогічне дослідження системи професійної підготовки вчителів з метою ретельного, систематичного вивчення міжнародного досвіду розвитку освіти, його співставлення з вітчизняним, пошук шляхів запровадження кращих педагогічних надбань людства у практику вітчизняної педагогічної освіти, прогнозування можливих тенденцій розвитку вітчизняної та світових освітніх систем.

Ключові слова: порівняльно-педагогічне дослідження, компаративний аналіз, система професійної підготовки вчителів.

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. За період незалежності відбувається інтеграція України в світову спільноту на різних рівнях – політичному, економічному, культурному. Це привело до кардинальних змін усіх сторін життя українського суспільства, в тому числі й системи освіти. Вхідження України в єдиний світовий економічний простір висуває ряд нових завдань, пов'язаних з необхідністю теоретичного осмислення тенденцій розвитку освіти й педагогічної науки як чинників, які визначають прогрес.

Інтеграційні процеси в сучасній освіті вимагають поповнення вітчизняної теорії й практики новими ідеями та підходами, які забезпечують підготовку людини до умов життя в новому тисячолітті. В Законі України “Про освіту” зазначається: “Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями” [2, с. 6].

В умовах глобальної модернізації освіти важливо визначити підходи до аналізу системи професійної підготовки вчителів за кордоном, зокрема у США, з тим, щоб надалі обґрунтовано оцінити доцільність перенесення накопиченого позитивного досвіду в систему освіти України.

Метою статті є аналіз системи професійної підготовки американських учителів шляхом компаративного дослідження.

Наукові дослідження розглядуваного питання. Система професійної підготовки вчителів кожної країни є складовою світової системи освіти, могутнім фактором розвитку продуктивних сил суспільства й духовної культури народу. Її наукове пізнання неможливе без компаративного аналізу з іншими країнами світу. Це зумовило необхідність проведення аналітичних досліджень з проблеми підготовки компетентних учителів у високорозвинених державах світу та оцінювання діяльності навчальних закладів у системі вищої педагогічної освіти та в системі післядипломної освіти.

Аналіз наукових праць українських дослідників (В.Андрущенко, Н.Абашкіної, Т.Десятова, В.Жуковського, Т.Кошманової, В.Кеміня, О.Кузнецової, Н.Лавриченко, М.Лещенко, О.Лещинського, А.Максименко, О.Матвієнко, Л.Пуховської, А.Сбруєвої, В.Червонецького, Б.Шуневича) та зарубіжних учених (Р.Арноува, С.Ароновича, С.Бадьорої, Д.Бейкера, Е.Бражнік, М.Брея, Г.Джайро, П.Джонса, Г.Кедровіча, Дж.ЛеТендра, К.Моррісона, Я.Морітза, К.Торрес, Г.Фееобразера, К.Халас) дозволив визначити розмаїття національних освітніх систем та виявити їх головні спільні риси.

С.Сисоєва визначає систему освіти як “безліч освітніх (як державних, так і недержавних, неформальних, альтернативних) закладів, що відрізняються рівнем здобуття освіти і професійним напрямом” [4, с.18]. Ознаками розвитку сучасної системи освіти в Україні є оновлення всіх її ланок – від дошкільної до вищої, модернізація змісту освіти, методів навчально-виховної роботи, запровадження сучасних інформаційних технологій тощо. Аналогічні зміни відбуваються в усьому світі.

Аналіз проблеми та напряму дослідження. Необхідність інтеграції України у світовий економічний простір, у світове економічне середовище зумовлюють необхідність ретельного, систематичного вивчення міжнародного досвіду розвитку освіти, його співставлення з вітчизняним, пошук шляхів запровадження кращих педагогічних надбань людства у практику вітчизняної педагогічної освіти, прогнозування можливих тенденцій розвитку вітчизняної та світових освітніх систем. Цю функцію повинна виконувати порівняльна педагогіка як галузь педагогічних знань.

Теоретичні дослідження з порівняльної педагогіки в Україні (Н.В.Абашкіна, Т.М.Десятов, В.П.Кемінь, Т.С.Кошманова, О.Ю.Кузнецова, Н.М.Лавриченко, М.П.Лещенко, О.П.Лещинський, А.П.Максименко, О.В.Матвієнко, О.І.Огієнко, Л.П.Пуховська, А.А.Сбруєва та ін.) та закордоном (Б.Л.Вульфсон, Дж.Бередей, Р.Гольдштайн, Р.Дотренс,

А.Н.Джуринський, Р.Ламблін, А.П.Лиферов, Дж.Де Кок, Д.Кален, Ч.Кордон, З.А.Малькова, К.И.Салимова, М.Осборн, Д.Робін, У.Холс, Ф.Хілкер та ін.) свідчать про зміну методології порівняльної педагогіки.

У недавньому минулому розуміння світу було у вигляді множинності регіональних суспільств, що історично склалися, або націй, які існують автономно. Була поширена методологія порівняльного аналізу, яку застосовували до множинних одиниць, незалежних одна від одної. Ця порівняльна методологія замінена в наш час реконструкцією історичного процесу, глобальним аналізом транснаціональної взаємозалежності (І.Енгестром, М.Коул, С.Петріна, А.Хілл). Реконструкціонізм, який виник у 30-і роки минулого століття, стає однією з провідних філософій освіти ХХІ століття (Дж. Найт). Глобальний транснаціональний аналіз взаємозалежності зв'язаний з теорією проспективної підготовки моделі “світової спільноти” [1].

Сучасний контекст розвитку порівняльної педагогіки – взаємозалежний світ. Роль порівняльних досліджень зростає. Вони розглядають структуру, потенціал розвитку, соціальні функції освіти з урахуванням позицій в світовій структурі. Виникає так званий всесвітній підхід, згідно з яким зростає розуміння джерел еволюції освітньої практики, які комбінують мікро- й макро-рівні аналізу та з'єднання одиничного (місцевий рівень освітньої практики), особливого (рівень національної політики) й загального (рівень тенденцій розвитку освіти в світі, в регіоні). Аналіз освіти в закритому національному контексті, який проводився раніше компаративістами, змінюється на врахування позиції країни в міжнародному контексті.

Дослідники констатують загальний напрям розвитку освітніх систем на світовому рівні. Так, з 50-х років ХХ століття спостерігається поширення єдиних форм в освіті на всіх рівнях шкільної та вищої освіти (А.Коменан, Н.Куриан, С.Хейнеман та ін.). Освіта стала значимим елементом в транснаціональній соціальній системі (Дж.Болі-Беннетт, М.Мейер, Ф.Рамірез та ін.). Незалежно від політичної й економічної системи країни розвивається сектор вищої освіти (П.Олтбач, Ф.Рамірез, Ф.Ріддл та ін.) [6].

У всьому світі визнана модель педагогічної освіти, яка включає структурні характеристики в стандартизованій формі, загальні для сучасної світової системи освіти. У своєму дослідженні “Розвиток сучасної системи освіти: структурні зміни та соціальне відтворення 1870-1920” (The rise of the modern educational system: structural change and social reproduction 1870-1920) Д.Мюллер, Ф.Рінгер та Б.Сімон розглядають світові процеси в освіті як індикатор процесів культурної глобалізації [16].

Професійна підготовка вчителів у США займає амбівалентну позицію в процесі інтернаціоналізації (internationalisation) освіти. Історично підготовка вчителів у США проводиться з урахуванням місцевої специфіки, навчальних програм та професійної акредитації і владні структури, як от відділи освіти, вимагають створення навчальних планів згідно вимог штату. В той же час ця влада вимагає від випускників готовності до соціальної, культурної, етнічної, лінгвістичної й релігійної диверсифікованості сучасної учнівської спільноти, а державна система та освітні структури послідовно йдуть у напрямі підготовки учнів до глобалізованого світу й робочої сили.

У праці “Порівняльна освіта, погранична педагогіка та підготовка вчителів в епоху інтернаціоналізації” (Comparative Education, Border Pedagogy, And Teacher Education in an Age of Internationalisation) автори Р.Паркес та Т.Гріффітс пишуть, що імператив/поняття інтернаціоналізації вживається педагогами-науковцями з метою просування вивчення порівняльної педагогіки, як “пограничної педагогіки” (border pedagogy) в межах професійної підготовки вчителя [9].

С.Ароновіц та Г.Джайро дають визначення пограничної педагогіки та влади у своєму дослідженні “Освіта постмодернізму: Політика, культура та соціальний критицизм” (Postmodern education: Politics, culture, and social criticism.). За Г.Джайро погранична педагогіка вимагає відповіді на питання, яким чином інституції, освіта та соціальні стосунки тісно співпрацюють з владою [7]. Погранична педагогіка заохочує “бути чутливим до

складних, асинхронних стосунків між особистістю, соціальною позицією та іншими культурними складовими”, включаючи й відображення навчальними планами особливих суспільно-політичних інтересів [17].

Основні дослідження в галузі компаративної та інтернаціональної педагогіки за останній час відбувалися у напрямі розробки звітів про національні/місцеві освітні процеси у світовому/глобальному ракурсі. П.Джонс описує ці світові системні підходи в порівняльній педагогіці як “світову культуру освіти” (world culture of education) та “глобальну архітектуру освіти” (global architecture of education) в якій відбувається дифузія, адаптація та перенесення освітніх систем та ідей у різні держави в рамках однієї світової системи [12, с.325-337]. Д.Бейкер та Дж.ЛеТендр підкреслюють, що поняття світової культури є динамічним і в концепції освіти виступає як глобальна інституція складного контексту, яка зазнає неминучого впливу місцевих, регіональних і національних факторів, але в межах глобальної структури. Р.Арноув та К.Торрес встановили глобально-місцеву діалектику для визначення впливу й взаємодії між інституціями, суб’єктами діяльності та іншими чинниками [18].

У роботі “Чи буде кінець порівнянню? Максимізація потенціалу педагогічного порівняльного дослідження” (Comparison to what end? Maximizing the potential of comparative education research) Дж.Феєрбразер наголошує, що основоположне значення порівняльної й міжнародної педагогіки полягає в ключових цілях поліпшення нашого розуміння інших країн та своєї власної, здатності до узагальнення, передбачення, розробки рекомендацій, генерації та розвитку теорії освіти шляхом компаративного вивчення [10, с.5-24].

У своїй роботі “Суб’єкти діяльності та цілі компаративного дослідження” (Actors and Purposes in Comparative Education) М.Брей розглядає цілі порівняльного дослідження для різних суб’єктів діяльності (науковців, політичних діячів, міжнародних агентств, практикуючих фахівців та батьків) та виділяє потенційну важливість вивчення власної культури та суспільства, як неминучий результат міжнародного порівняльного дослідження. За твердженням Айзека Канделя “головна цінність компаративного підходу полягає в порівнянні відмінностей між різними системами, їх основами та у вивченні прийнятих рішень” [18].

Президент Спілки Компаративної та Міжнародної Педагогіки (Comparative and International Education Society) С.Кліз висловив свою думку стосовно перспективи порівняльної педагогіки, що “жодна інша дисциплінарна або професійна галузь не має такої вигідної позиції для розгляду дилем нашого часу” [14].

За твердженням Р.Александера порівняльна педагогіка безпосередньо потрібна для сучасної професійної підготовки вчителя [5, с.507-523].

Порівняльна педагогіка, як галузь педагогіки, має власний предмет, об’єкт, мету й завдання. На сучасному етапі її розвитку певною мірою модифікуються цілі й завдання. Американський компаративіст Г. Ноа вважає, що першочерговою метою такого роду досліджень повинно стати визначення основних тенденцій в розвитку освіти зарубіжних країн, з тим, щоб встановити не лише те, що відбувається там, але й краще зрозуміти своє власне минуле, визначити своє місце в сьогоденні, чітко спрогнозувати майбутнє своєї освіти [3, с.13-26].

За допомогою компаративістики, загальної методології порівняльних досліджень соціальних процесів і явищ, визначаються методи дослідження. Під методами дослідження М.Майлз, Дж.Молі та А.Губерман мають на увазі діапазон підходів, що використовується в педагогічному дослідженні для збору даних, які ляжуть в основу висновків, інтерпретації, пояснення та передбачення [15].

А.Каплан стверджує, що методологія дослідження використовується, щоб описати й проаналізувати дослідницькі процеси, висвітлюючи їх обмеження й ресурси, прояснюючи їх припущення й наслідки, використовуючи їх потенціал у перехідних галузях знання. Це узагальнення успішного використання специфічних методів і нових технологій, застосування логічних і метафізичних принципів у вирішенні конкретних проблем, а також пропозиції нових формулювань [13].

Компаративістика дозволяє в деякій мірі здолати протиріччя традиційної методології порівняльної педагогіки, які полягають в наступному:

- з одного боку, аналіз освітніх систем різних країн досягається за рахунок жорсткого розмежування/розділення об'єктів і предметів дослідження, наслідком чого є відсутність розуміння необхідного взаємозв'язку між загальними тенденціями розвитку освіти та розвитком освіти в окремих країнах. В дійсності, це два взаємопов'язані процеси;
- з іншого боку, розгляд загальних тенденцій розвитку освіти в світі не дозволяє повною мірою представити специфіку унікальності розвитку кожної національної системи освіти в даний час [1].

Висновки. Отже, актуальною проблемою сьогодення є професійна підготовка вчителів середньої школи. Сучасна зарубіжна педагогіка являє собою певний ресурс для вирішення проблем освіти, які стоять перед українськими педагогами. Система професійної підготовки вчителів кожної країни є складовою світової системи освіти, могутнім фактором розвитку продуктивних сил суспільства й духовної культури народу. Тому її наукове пізнання неможливе без порівняльного аналізу з іншими країнами світу.

Сучасний контекст розвитку порівняльної педагогіки – взаємозалежний світ. Аналіз освіти в закритому національному контексті, який проводився раніше компаративістами, змінюється на врахування позиції країни в міжнародному контексті. Професійна підготовка вчителів у США займає амбівалентну позицію в процесі інтернаціоналізації освіти. Як з перспективи системи, так і з інституційної перспективи, професійна підготовка вчителів залежить від зміни взаємопов'язаних подій/моментів, які, в свою чергу, тісно пов'язані з життєвим циклом кар'єри вчителя.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Отримані в ході компаративного дослідження результати можуть слугувати теоретичною базою для подальшого більш глибокого і конкретного вивчення системи професійної підготовки вчителів в США як у цілому, так і на окремих етапах її розвитку. Зокрема, можуть бути більш конкретно і всебічно осмислені місце і роль окремих інститутів освіти США (університетів, коледжів, курсів підвищення кваліфікації тощо) у професійній підготовці вчителів для середньої школи, а також складний і багатоплановий процес формування освітніх парадигм, концепцій і програм професійної підготовки вчителів, їх змісту, форм та методів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бражник Е.И. Особенности методологии сравнительных педагогических исследований. Электронный ресурс: <http://www.emissia.org/offline/2005/975.htm>.
2. Закон України "Про освіту" // Освіта. – 21 серп. 1996 р. – № 43-44 (221-222). – С. 6 – 11.
3. Митина В.С. Развитие сравнительной педагогики в США // Методологические проблемы сравнительной педагогики. – М., 1991. – 93 с.
4. Сисоева С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / С.О. Сисоева; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД "ЕКМО", 2011. – 320 с.
5. Alexander R. J. (2001). Border crossings: Towards a comparative pedagogy.// *Comparative Education*. – 37(4), – 2001. – P.507-523.
6. Altbach P.G., Kelly G.P. *New Approaches to Comparative Education*. – Chicago and London: The University of Chicago Press, 1986. – 336 p.
7. Aronowitz S., & Giroux H. A. *Postmodern education: Politics, culture, and social criticism*. – Minneapolis: university of Minnesota Press. – 1991. – 199 p.
8. Baker D. P., & LeTendre G. K. (2005). *National Differences, – Global Similarities: World Culture and the Future of Schooling*. – 2005. – 194 p.
9. *Comparative Education, Border Pedagogy, And Teacher Education in an Age of Internationalisation*. Режим доступу: http://newcastle-au.academia.edu/RobertParkes/Papers/97690/Comparative_Education_Border_Pedagogy_and_Teacher_Education_in_an_Age_of_Internationalisation.

10. Fairbrother G. P. Comparison to what end? Maximizing the potential of comparative education research.// *Comparative Education*, 41(1), – 2005. – P.5-24.
11. Giroux H. A. *Border crossings: Cultural workers and the politics of education*. New York: Routledge. Режим доступа: www.jstor.org/stable/1425099.
12. Jones, P. W. (2007). *Education and world order*.// *Comparative Education*, 43(3), – 2007. – P.325-337.
13. Kaplan A. *The conduct of Inquiry*. Электронный ресурс: www.worldcat.org/.../conduct-of-inquiry.../.
14. Klees S. J. Presidential Address: Reflections on Theory, Method, and Practice in Comparative and International Education. // *Comparative Education Review*, 52(3), – 2008. – P.301-328.
15. Miles M. B and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. –Thousand Oaks:Sage Publications. – 1994. – 337 p.
16. Muller Detlef K., Ringer Fritz K., Simon Brian. *The rise of the modern educational system: structural change and social reproduction 1870-1920*. – Cambridge University Press, – 1987. – 264p.
17. Stanley W. B. (1992). *Curriculum for utopia: Social reconstructionism and critical pedagogy in the postmodern era*. – New York: State University of New York Press. – 1992. – 167p.
18. *World-systems Analysis in Comparative Education: An Alternative to Cosmopolitanism*. Электронный ресурс: http://www.tc.columbia.edu/cice/Issues/12.01/12_01_Griffiths_Knezevic.html.

Шандрук С.И.

*СРАВНИТЕЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ СИСТЕМЫ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ В США*

В статье проводится сравнительно-педагогическое исследование системы профессиональной подготовки учителей с целью тщательного, систематического изучения международного опыта развития образования, его сопоставления с отечественным, поиск путей внедрения лучших педагогических приобретений человечества в практику отечественного педагогического образования, прогнозирования возможных тенденций развития отечественной и мировых образовательных систем.

Ключевые слова: сравнительно-педагогическое исследование, компаративный анализ, система профессиональной подготовки учителей.

Shandruk S.I.

*COMPARATIVE PEDAGOGICAL RESEARCH OF THE SYSTEM OF PROFESSIONAL
EDUCATION OF TEACHERS IN THE USA*

Comparative pedagogical research of the system of professional education of teachers with the purpose of careful, systematic study of international experience of education development, and comparison with the national one; search of ways of introduction of the best pedagogical education experience of humanity into practice of national pedagogical education; prognostication of possible progress of national and world educational systems trends is conducted in this article.

Key words: comparative pedagogical research, comparative analysis, system of professional education of teachers.